

درود بۆ داد، سه روه ريبى بۆ دادپه روه ريبى

به شى يه كه م

(بۆ ريزلينان له هه ئونستى ياسايى به ريزخالييد مه جيد فه ره ج)

سه ره تا: نه و داخوازينامه يه ي كه من له په يوه ندى به ريبورتازه كه ي رۆژنامه ي "ئه مړو" دا بۆ به رپرسانم نووسيبوو و له 29 ي شوباتدا له كوردستان نيت بلاوم كرده وه، به ريز كاكا خالييد مه جيد فه ره ج له رۆژى 1ى مارتدا له ژبى سه رديزى "بۆچوونىكى ياسايى له سه ر نامه كه ي م. ق" هه نديك روونكرده وه ي له هه مان سايتدا بلاو كرده وه.

پيش هه ر شتىكى تر نه وه ئونسته ياساييه ي كاكا خالييد به رز ده رخينم و سوپاسى ده كه م، چونكه وه ك له شيوه ي ده رپرين و ناوه رۆكى بۆچوونكه يدا روون ده بيته وه له پيناوى داد و دادپه روه ريدا نه م هه ئونسته ي ئواندوه، كه من هيچ گومانم نه وه دا نيبه كه هه ر دوو كمان هه مان مه به ستمان هه يه و ده مانه ويت سه روه ريتى كۆمه لگه كه مان له سه ر بناغه ي دادپه روه ريدا دروست بيت و گه شه بكات.

ئه وه ي ده مه وي له م نووسينه دا بيخه مه روو، قوسته وه ي نه و ده رفه ته نايابه يه كه كاكا خالييد وه كو پسپورنك له بوارى داد و ياسادا هه يه تى بۆ سووده رگرتنىكى گشتى له زانياريه ياساييه كانى. نه م بابته بۆ وروژاندى ديباتىكى پيوسته له باره ي داد و دادپه روه ريبى، كه هه موو كۆمه لگه يه ك و به تاييه تى كۆمه لگه ي ئيمه پيوستى پينه تى. بۆ نه وه ي بتوانين هه ر يه ك له ئيمه له بوارى پسپوريتى خويه وه¹ له سه رى يدوى و بۆچوون بگورينه وه و، ره نكه به ره نجامىكى ئى پيك به نيين.

بۆ نه وه ي نه م بابته به ده رووخولى خومان نه خويته وه و تاييه تى نه بيت، من سه باره ت به و بۆچوونه ي كاكا خالييد له سه ر نامه كه ي من و كيشه ي نه و خيزانه ي كه له رۆژنامه ي نه مړو دا ريبورتازيان له سه ر كرابوو، به كورتى و ته نها له م به شه دا و ته نها له شيوه ي پرسيار كردندا ده ريان ده برم. چونكه نه و بۆچوونه هه ندى پرسيارى لا وروژاندىم ره نكه ياساناس و دادوه ريك بتوانى وه لاميان بداته وه و من به داخوازى وه لامدانه وه وه ده يانكه م، نه وان هيش:

- ناخۆ سكالای شه ش خوشک و برايه ك كه به وپه رى بيده ره تانيى و دشكاويه وه بۆ رۆژنامه وانىكى ده رده برن، كه واهى نيبه بۆ به دره هتاريه ك "كه له و شاره دا" له لايه ن به رپرسانه وه نه نجام درايتا؟ ناخۆ كه سائىكى وه ك نه وان "كه له ته واهى ريبورتازه كه دا ده رده كه ويت چه ند بيده سه لاتانه ده دوين و چه ند بيهيوان له وه ي لايه نيك هه بيت مافيان پياريت"، ده توانن تۆمه ت هه ئه ستن بۆ به رپرسان و ده سه لاتداران؟

- نايان نه و دۆخه خه مناميزه ي نه وان باسى ليوه ده كه ن هوى نه وه نيبه كه نه مان، يه كه م: له به ر نه وه ي هه ژارن، دووم: له به ر نه وه ي "ژن"، شه ش كچن، يه ك براى بچووك و باوكىكى كه مداخوازى و دامايان هه يه، بۆيه كه لكانه و ژوو له دۆخه كه يان وه رگيراه وه وه وئى له خسته برديان دراوه؟ نايان نه گه ر هه ر نه م خيزانه هه ژاره بريتى بوويان له شه ش كور و يه ك كچ، نه و به رپرسانه به وشيوه يه به رخورديان له گه ل ده كردن؟ داد و ده دپه روه ريبى چون ده توانن نه م هاوكيشه لاسه نكه هاوسه نگ كاته وه كه هه ميشه نه و تايه ي ته رازووه كه كه "بينده سه لات، نه دار و ميينه" ي كۆمه لگه ي تيدايه لار و خواره و، نه و تايه ي كه "ده سه لاتدار و دارا و نيرينه ي" كۆمه لگه ي تيدايه بلند و رنده؟ نايان سيسته مى داد له ولاتيكدا كه خوى به پيوه ره كانى سيسته مى باوكسالارى به هه ره مه ند بوويت، ده توانيت دادپه روه ريبه ك كه پيوه ريكى مرقانه و ريكه وتينى كه ره وونى به هه ره مه ندى كرديت، به نيينته ناراه؟

- سه باره ت به گه واهيدان پرسيارى گرنگ ديتته ناراه، دياره له پرۆسه ي پياده كردنى دادپه روه ريدا و بۆ سه لماندى تاوانيك له سه ر گومانليكرائىك چه ندان گه واهيده ر پيوسته و، نه مه ش ره وايه. به لام خه وشى كه وره ي

پروژه‌ی دادپه‌روه‌ری ده‌توانیت نه‌وه بیت که گومانلیک‌راوی بالاده‌ست و دارا ده‌توانیت ده‌یان که‌واهیده‌ری چه‌واشه بکرت ، یان هیچ نه‌بیت به‌هوی پله و پایه و ده‌سه‌لته‌که‌یه‌وه که‌س نه‌ویری له دژی که‌واهی بدات و بینه‌نگی هه‌لبیژیت. دادوه‌ریک که پاترونیکی یاسایی له‌به‌ر ده‌ستدایه و، به پینی برکه‌ی ژماره (..) ی یاسای ژماره (..) کار بکات، به پینی که‌واهیده‌ره‌کان" که ناشتوانریت بسه‌لمیندریت کردراون" ، یان نه‌بوونی که‌واهیده‌ره‌که ناشتوانی بیسه‌لمینی به‌هوی ترس و توقینه‌وه ناشتوانن که‌واهی له دژی گومانلیک‌راو بدن" ، ده‌بیت گومانلیک‌راو نازاد بکات و، سکالاکاریش بینه‌سکه‌وت. وهک تیوری و به پینی نه‌وه پاترونه یاساییانه پروژه‌ی دادپه‌روه‌ری به‌ریوه چوو، به‌لام له سه‌ر زه‌مینی پراکتیک و له واقیعه‌دا پیچه‌وانه‌که‌ی پیاده ده‌بیت. پرسیاره‌که‌ش نه‌وه‌یه، نایا دادوه‌ریک دادپه‌روه‌ری و داد‌ته‌نها له به‌کاره‌ینانی نه‌وه پاترونه یاساییانه‌دا ببینیت، یان پیوسته نامرزی یارمه‌تیده‌ری هه‌بیت بو سه‌لماندنی هه‌ندیک راستی و پشتراستکردنه‌وه‌ی هه‌ندیک گومان؟

دیاره نه‌وه پرسیارانه زور پرسیری تر ده‌وروژینن و، نه‌گه‌ر به‌ریز کاک خالید یان هه‌ر دادوه‌ری، یاساناس، مافناس و یه‌کسانبخوازیکی تریش بیانوه‌ی له وه‌لامدانه‌وه و له به‌شداریکردنی نه‌وه دییاته به‌شدار بن، بایه‌خیکی زوری ده‌بیت بو کومه‌نگه‌که‌مان. بامه‌سه‌له‌ی داد، ماف، یاسا، دادپه‌روه‌یی، یه‌کسانی و هتد که پرسی گشتگره‌وه و بایه‌خدارن، ته‌نها وهک تیوری و پاترون له ناوکتیبه‌ی سه‌ره‌فه‌ی دادگا وکتیبخانه‌کاندا نه‌بن و، بینه‌ناو کومه‌نه‌وه و رووناکبیران له راستکردنه‌وه‌ی نه‌وه چه‌مکانه‌دا به‌شداریکردن. نووسه‌ران و پسیوران و رووناکبیران به‌تایبه‌تی له دؤخی کومه‌نگه‌یه‌کی وه‌کو‌هی ئیمه‌دا نه‌ریک دارشتنه‌وه و پیناسه‌کردنه‌وه‌ی هه‌موو نه‌وه چه‌مک و ده‌سته‌واژانه‌یان ده‌که‌وتته نه‌ستو، که له بناغه‌وه که‌موکوری له دارشتنیاندا هه‌بووه و له‌گه‌ل سروشتی مروقانه‌ی مروقدا له دژایه‌تیدایه. شیرکو بیکه‌س، له وتاریکیدا ده‌بیت: "ئیمه‌ی رووناکبیران و نووسه‌ران ته‌نها کتیبه‌ی سه‌ره‌فه‌ن². روئیبینی پراکتیکی ئیمه له ناو کومه‌نگه‌دا، ده‌توانیت کاریگه‌ر بیت، به‌مه‌رجی نه‌وه نامرزه سه‌ره‌کیبه‌ی که به‌کاری ده‌به‌ین شارستانیانه و بونیادنه‌رانه و له پیناوی گه‌شه‌سه‌ندنی کومه‌نگه‌دا به‌کاری به‌ین. نه‌وه نامرزه سه‌ره‌کیبه‌ی رووناکبیر به‌کاری ده‌هینیت "زمان"ه، جا هه‌ر جوړیکی نه‌وه زمانه‌بیت، زمانی نووسین، زمانی گفتووگو، زمانی وینه، زمانی ناماژه و زمانی جه‌سته، هه‌موویان کاریگه‌ر و جینی بایه‌خن، نه‌گه‌ر به‌سه‌لیقه‌وه نیازیکیبه‌وه به‌کاریان به‌ین. له په‌یوه‌ندی به‌دادپه‌روه‌ری، کومه‌نگه‌ی مه‌ده‌نی و پرسی دیموکراسی و پرسی ژندا، به‌کاره‌ینانی زمانیکی بیلایه‌ن ده‌بیت مه‌رجی بونیادنه‌وه و پیناسه‌کردنه‌وه‌یه‌کی ره‌وا و دروست. بوئه به‌بوچوونی من، نووسه‌ریک یان رووناکبیریک که له پیناسه‌کردنه‌وه‌ی نه‌وه چه‌مکانه‌دا به‌شدار ده‌بیت، که ره‌خنه‌ی ئینان هه‌یه‌وه، خوازیری راستکردنه‌وه‌یانه، پیناچوونه‌وه‌یه‌کی به‌زمانی خوی و کوئترتروئکردنی زمانی خوی ده‌بیت به‌کیک له نه‌ره‌که‌کانی، بیگومان پیناچوونه‌وه‌ی زمانیش ته‌نها به پیناچوونه‌وه‌ی بیرکردنه‌وه و کوئترتروئکردنی و ناراسته‌کردنی بو ناراسته‌یه‌کی مروقانه، ده‌بیت. چونکه وهک نوام چومسکی ده‌ت: "زمان ناوینه‌ی رۆحه". که مرو رۆحیکی یه‌کسانبخوازانه، دادپه‌روه‌ریخوازانه، ماخوازانه‌ی هه‌بیت، زمانیکی ناوایشی ده‌بیت، پیچه‌وانه‌ی نه‌مه‌ش راسته.

من لیره‌وه‌گشتیتر له‌بابه‌تی داد و دادپه‌روه‌ریه‌وه‌ی بیرورای خوم دهرده‌برم و، بو نه‌وه‌ی له په‌رشویلاوبوونه‌وه‌ی بابته‌ت خوم پیا‌ریزم، له "پرسی ژن و دادپه‌روه‌ری" دا باسه‌که‌م سنووردار ده‌که‌م.

دروود بو‌داد، سه‌روه‌ری بو‌دادپه‌روه‌ری:

نه‌وه ناویشانه‌ی که بو نه‌وه‌م بابته‌م هه‌لبیژاردوه، ده‌توانی دروشمیکیش بیت که له سه‌ر بناغه‌ی خواسته‌کانی من داربژرایت. "دروود بو‌داد"، به‌لام کام داد؟ "سه‌روه‌ری بو‌دادپه‌روه‌ری"، به‌لام کام دادپه‌روه‌ری؟ نایا سیسته‌می دادیک له کاتی دارشتنه‌وه‌یدا مروقه‌کانی یه‌کسان بینیه‌وه، پشتی به‌سروشتی مروقه‌به‌ستوه‌که "بیلان و ناسایی" یه، یان پشتی به‌کلتور به‌ستوه‌که "ده‌ستکرده" و، به‌تایبه‌تی کلتوری باوکسالاری که ده‌ستکرد و ناسایی" یه؟ یان به‌شیه‌یه‌کی تر پرسیاره‌که بکه‌م: نایا کاتی ته‌نها ته‌وخمیک-جنس-یکی مروقه‌که "پیاوانن، ته‌نها چینیکی مروقه‌که "ده‌سه‌لاتدار و ده‌ستریشتوه‌کان و بریتین له سه‌رمایه‌دار و پیاوانی ئابین و سیاسه‌تمه‌داران"، سیسته‌میکیان بو‌داد دانابیت و، له دانانی نه‌وه سیسته‌مه‌دا توخمیکی

مرۆف- که "ژن" انن به شدار نه بووین، چینه کانی ناوه راست و خواره وادی هه رده می کۆمه لگه به شدار نه بووین، ده کړی نه و سیستمی داده داد په روه ریی پیاده بکات و به رژه و وندی و پیوستییه فیزیکی و د پرونییه کانی هه موویانی له به رچاو گرتییت؟؟؟ ده بییت قایل بین به هه ر سیستمی میکی داد که ده ولت و سیستمی سیاسی ولاتیگ دایدییت و په یره وی ده کات، یان بۆ گۆرین و راستکردنه وه و سیستمی مه ده بییت نارازیبوون له شیوهی هه لویستوه رگرتنی پۆزه تیغ هه بییت؟ (نه م پرسگه له به شه کانی تری نه م ته وهرده له روانگی خۆمه وه- که روانگی یه کی فیمینیستییه - ، و به پشتبه ستن به زانسته مرۆییه کان، هه وئی وه لامدانه وه و بوونکردنه وه یان ده ده م).³

تییینی:

دوو یاره سوپاس بۆ کاک خالد مه جید فهرج که بییری منی بۆ پرۆژه یه کی وا وروژاند و پیتشیری نه وه ش ده که م نه گه ر به ریزی و هه ر پسیپۆریکی تری بواره ناوبراوه په یوه ندییداره کان ناره زووی نه وه بکه ن له م پرۆژه یه دا به نووسین و سه لماندن و به لگه وه به شدار بکه ن، له داهاتوودا کۆیان بکه ینه وه و له شیوهی کتیبیکدا چاپیان بکه یین. له گه ل ریزمدا.

2004/03/02

ستۆکھۆلم

¹ بۆ زانیاری خوینهر:

- خالد مه جید فهرج له یه کیگ له داد کانی سلیمانی / کوردستان داده ر بووه، له یه کیگ له که ناله تیغیه کانی ناوخوشدا ناماده کار و پیتشکه شکاری پرۆگرامیک بووه به ناوی "یاسا و کۆمه ل". واته بواری پسیپۆریکی به ریزی یاسایه.
- بواری پسیپۆریکی منیش نابووری، په روه رده ، ده رۆزناسی کۆمه لایه تی به .

² به داوهی لیپوردنه وه، سه رچاوهی نه و وتاره ی کاک شیر کز بیگه سم له بییر نییه، یتیم وایه له رۆژنامه ی کوردستانی نوێ، یان پاشکۆی کوردستانی نوێ بلاو کرابوووه. وتاره که له باره ی پرسی ریفرا ندۆمه وه نووسیوی. سه باره ت به رۆلی رونا کبیر له بزواندن پر سه گرنه کانی کۆمه لگه، رای منیش به و جزیره یه و، بزوتنه وه ی به ره و ریفرا ندۆمیش غومونه یه کی سه رکه وتوی نه و رۆله یه که روونا کبیران ده توان بیگین. ماوه یه کی که متر له سالیگ پرسی به ره و ریفرا ندۆم بوو به بزوتنه وه یه کی فراوانی جه ماوه ری و کوردستان و کورده کانی هه موو جیهانی له خزی کۆکرده وه.

³ بۆ ناگادی خوینهری هیژا : نه م بابه ته له درێز خایه ندا و به پتی ده رفه ت و کاتی خۆم به شه کانی ته و او هه که م. به هزی که مده رفه تی و سه رقالییمه وه به پرۆژه ی خویندن و لیکۆلینه وه ی ماسته ر - که نه ویش بابه ته که ی هه ر په یوه ندییداره به ژنه وه - ، ره نگه نه توانم رۆژانه یان هه فته نه به شه کانی نه م بابه ته ته و او بکه م، به لام نه مه به پرۆژه یه کی گرن ده زانم و به تایه ت نه گه ر له م پرۆژه یه دا که سانی پسیپۆری بواری یاسا، ماف ، کۆمه لناسی، ده رۆزناسی و هتد به شدار ی نه و دیاته بکه ن و نا کامی نه و دیاتانه دا به ره محامیک به ده ست به یینن که به توانریت به گشتی بکریت.